HERINRICHTING PLEIN ’40- ’45
Scenario’s 2021

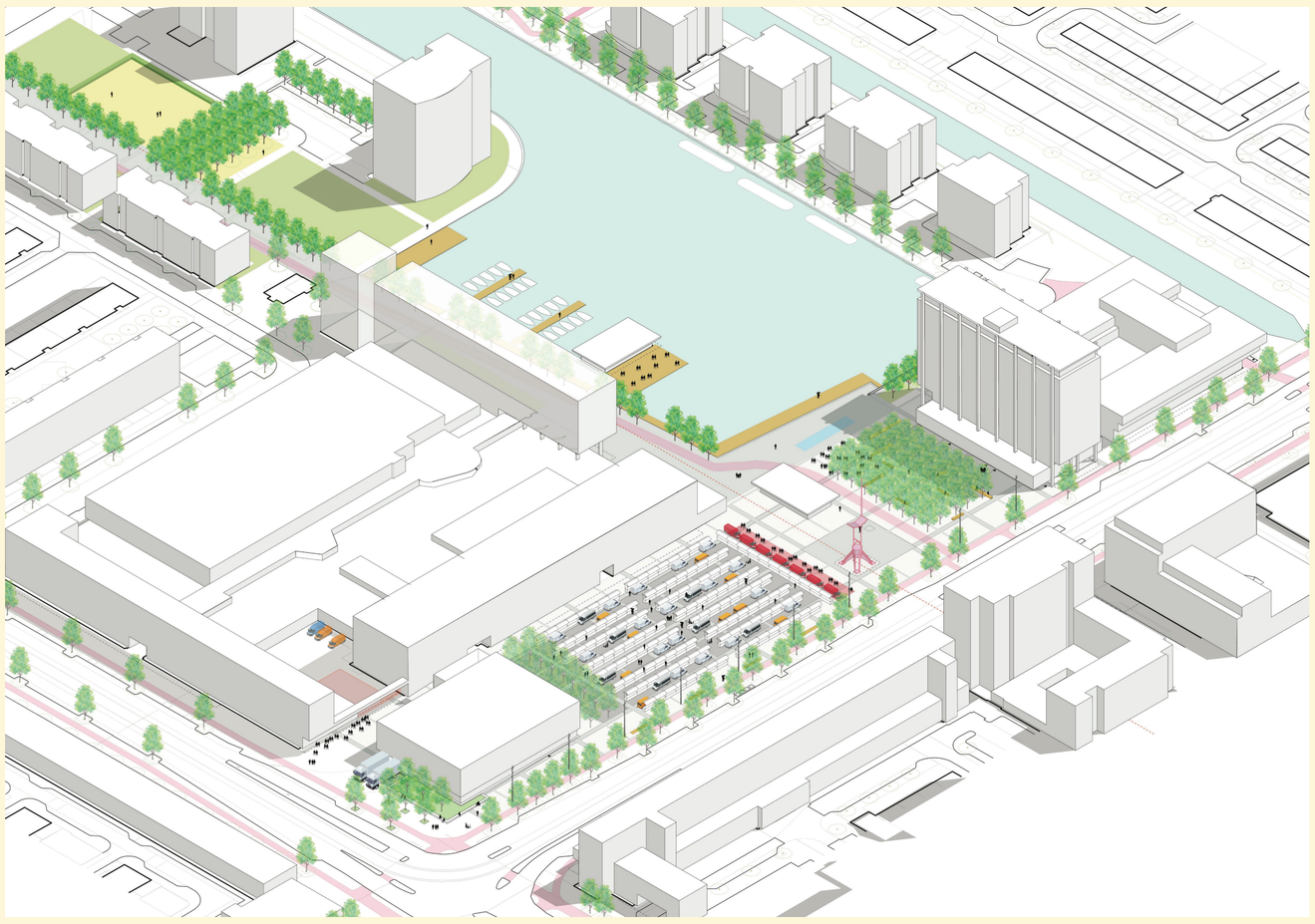

SCENARIO 1

De indeling van het plein blijft grotendeels hetzelfde als in de huidige situatie. Het fietspad blijft op dezelfde plek en de markt heeft het maximale aantal auto’s.

UITGANGSPUNTEN

1. Het fietspad blijft op dezelfde plek
2. De markt blijft het maximaal aantal marktkramen en auto’s behouden
3. De markt krijgt aan de zijkant een rij met foodtrucks en terrasjes
4. De tuin krijgt veel bomen en achter de Jumbo worden ook nieuwe bomen geplaatst aan de Burgemeester de Vlugtlaan
5. De entree (voor de Jumbo) krijgt zitplekken en plantenvakken
6. Het laden en lossen bij de entree (voor de Jumbo) gebeurt alleen op de aangewezen plek
7. Het water bij de waterkom wordt toegankelijker doordat de boten deels worden verplaatst

SCENARIO 2

Het fietspad buigt af langs de waterkom en de markt heeft 50% minder auto’s.

UITGANGSPUNTEN

1. Het fietspad buigt af naar het Blue Square Hotel en gaat vanuit daar verder de buurt in
2. De markt heeft minder busjes en auto’s
3. In het midden van het marktterrein komt een nieuwe ontmoetingsruimte met bomen, foodtrucks en zitplekken
4. De Joop van Weezelhof krijgt een groene inrichting
5. De Joop van Weezelhof krijgt mogelijk een horecafunctie
6. De tuin (tussen het marktterrein en Tuinstadhuis) heeft meer zitplekken en een horecapaviljoen met een terras onder de bomen
7. Het water bij de waterkom wordt toegankelijker doordat de boten deels worden verplaatst

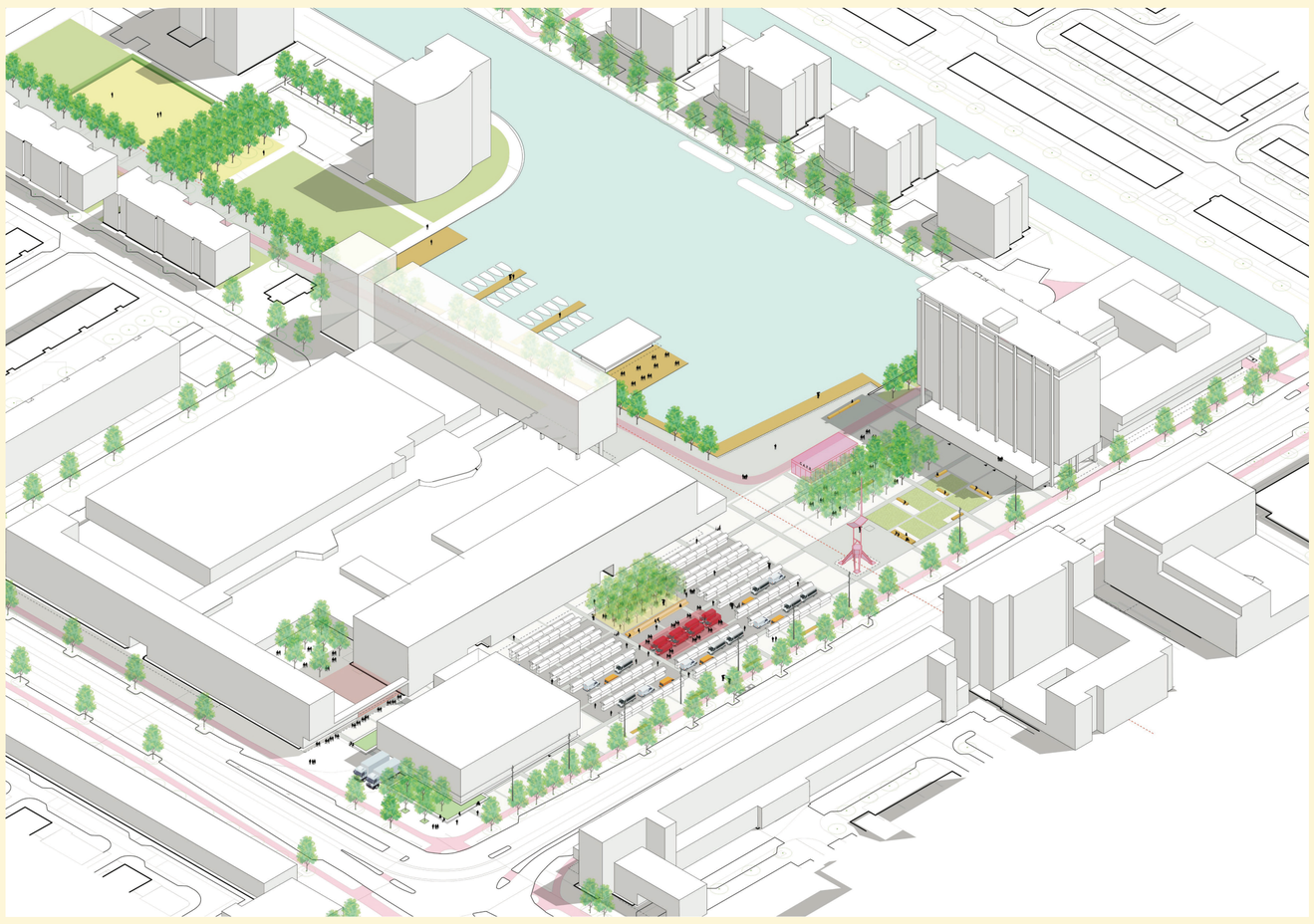

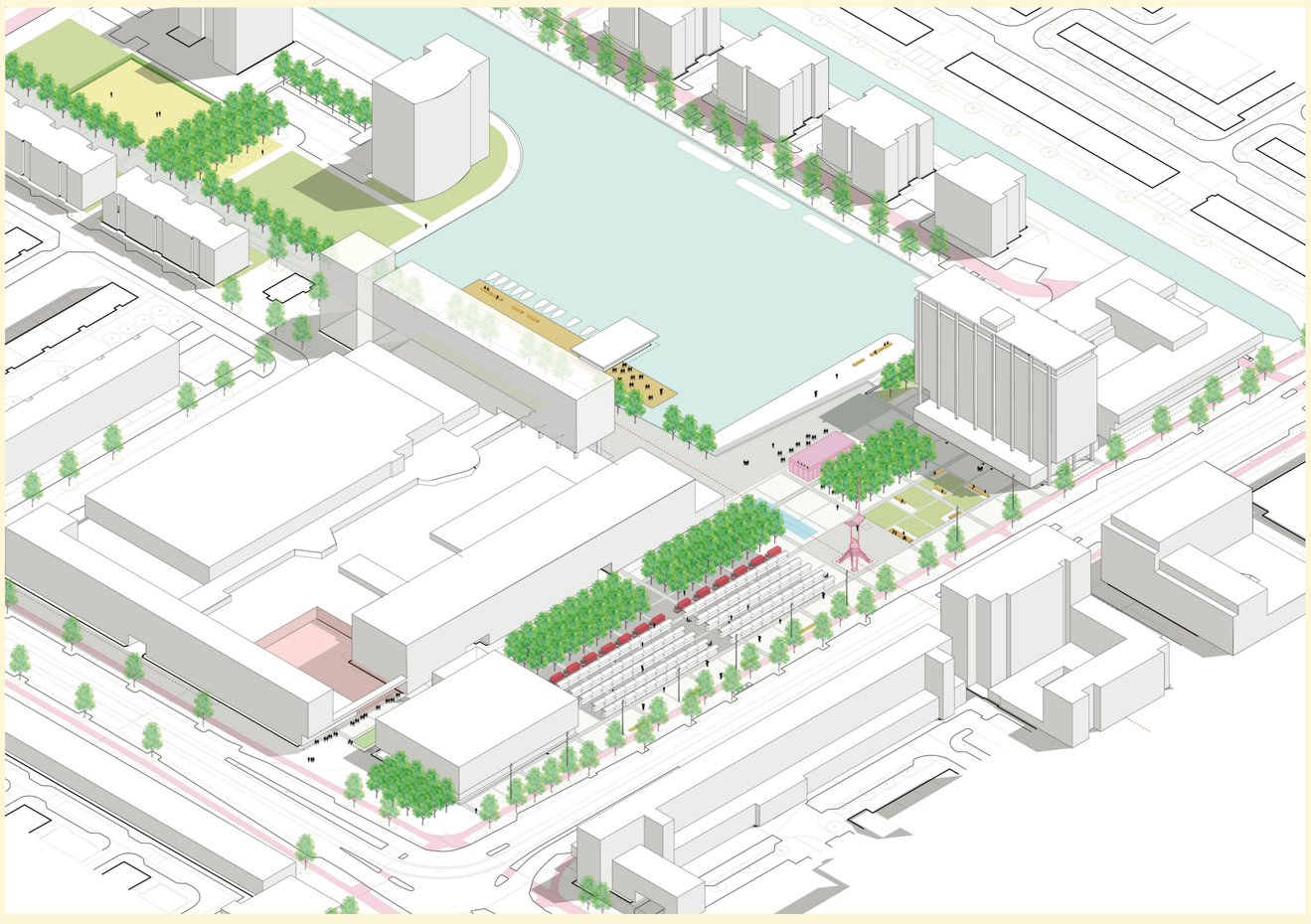

SCENARIO 3

Fietser te gast: geen fietspad op het plein, doorgaande fietsers worden omgeleid. De markt heeft 80% minder auto’s en is compacter: de auto’s en busjes parkeren elders in de buurt.

UITGANGSPUNTEN SCENARIO 3

1. Er is geen fietspad meer: de fietser is te gast op het hele plein
2. De markt is compacter: er zijn minder busjes en auto’s, en er zijn minder marktkramen
3. Er komen veel bomen langs het winkelcentrum met terrasjes en foodtrucks
4. De tuin (tussen het marktterrein en Tuinstadhuis) krijgt meer zitplekken en er komt een horecapaviljoen met terrasjes aan het water en onder de bomen
5. De waterkom krijgt veel ruimte voor een groene inrichting aan de Jan de Jonghkade en een zittribune aan het water

Gemeente Amsterdam

Schets uit 2022

Plankaart optie 1

Het fietspad dat langs de Jan de Jonghkade en over het plein loopt, wordt in deze schets opgeheven ten gunste van voetgangers. Fietsers kunnen nog steeds het plein bereiken. Zij kunnen via de kade of het plein blijven fietsen naar de voorziene fietsenstallingen.

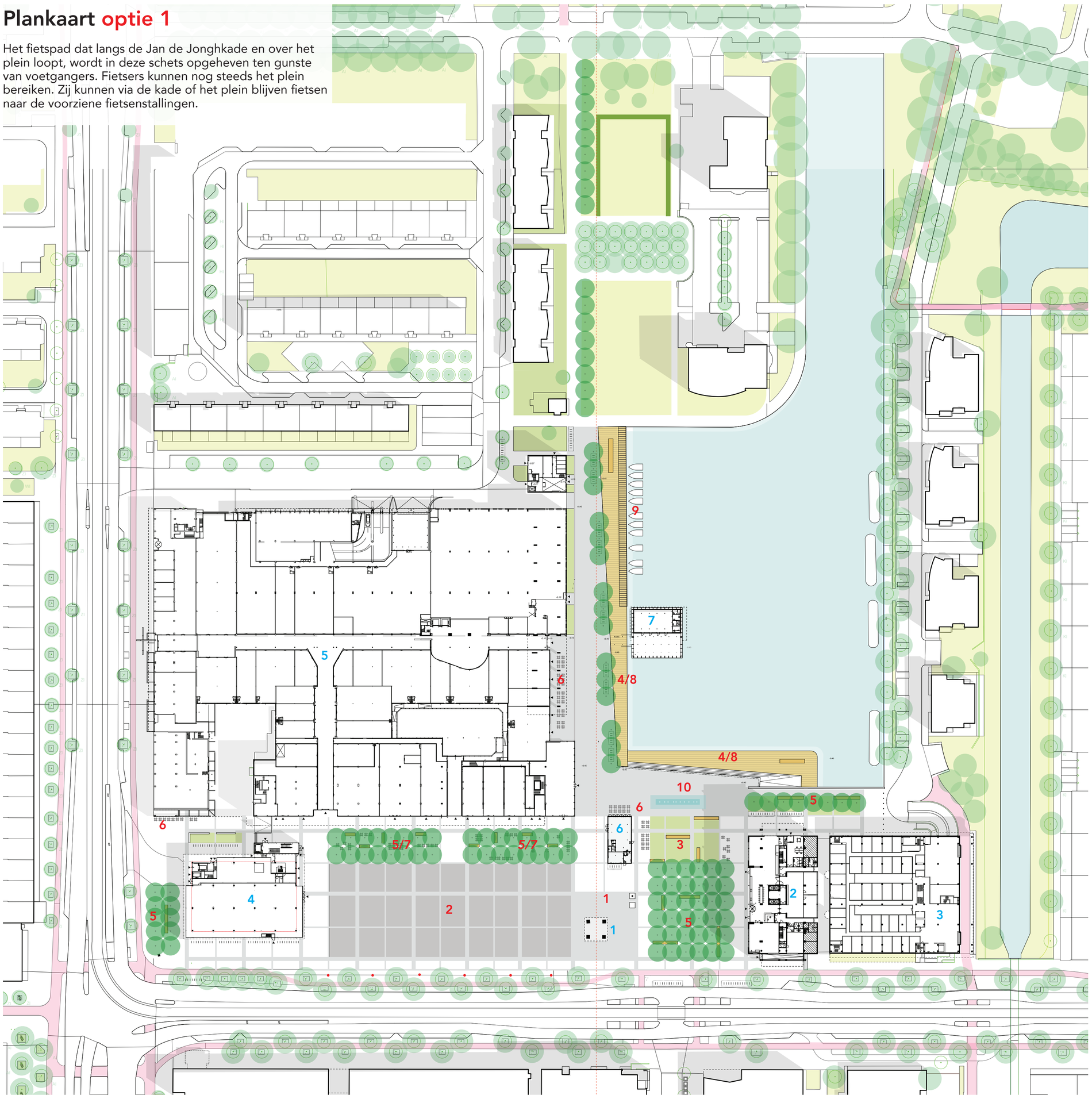

Deze schets uit 2022 is gemaakt op basis van de participatie uit 2019 - 2021. Uit de vragen in de enquete bleek veel draakvlak voor scenario 3, daar is deze schets het meest op gebaseerd. Ook is rekening gehouden met de andere conclusies uit het eerdere participatieproces, waaronder de gesprekken met de marktondernemers. Dit ontwerp heeft twee opties. Het enige verschil tussen de twee is de aanwezigheid van de fietspaden die het plein kruisen. Dit is namelijk het punt waarop de meningen van bewoners en ondernemers het meest verdeeld zijn.

Het originele ontwerp van het plein, gemaakt in de jaren 50 door de gemeente Amsterdam, voldeed aan de richtlijnen van de modernistische beweging van die tijd. Het was een ruimte onderverdeeld in twee kamers, elk met een andere functie. De ene kamer had de functie van de markt en de andere was een ruimte die bedoeld was ter nagedachtenis aan degenen die stierven in de Tweede Wereldoorlog. Het belangrijkste element van deze kamer was een carillon, dat op zijn beurt het referentie-element was van het plein, het middelpunt. Deze kamers werden afgebakend en tegelijkertijd verbonden door bomen die in de vorm van blokken en rijen waren gerangschikt, volgens de bomentaal die kenmerkend was voor de modernistische periode. De bestrating van het plein is ontworpen vanuit een grid dat uit het carillon voortkwam en orde gaf aan elk van de elementen van het plein. Bomen, banken, lichten en zelfs de markt en de gebouwen die het plein omringden namen een specifieke plaats in in dit grote ordeningsraster. Dit grid had ook een functioneel karakter, aangezien het diende om het regenwater af te voeren naar de rioleringen op het plein.

Kamers, bomentaal en een grid waren de drie belangrijkste elementen die de ruimtelijke structuur van het plein vormden en het ook een modernistische identiteit gaven. De renovatie die in de jaren ‘90 plaatsvond, transformeerde het plein en zijn omgeving drastisch en brak met de oorspronkelijke ruimtelijke structuur. Dit nieuwe ontwerp probeert de identiteit van het plein te herstellen door het concept van kamers, de bomentaal en het ordeningsgrid opnieuw te introduceren voor een nieuwe ruimtelijke structuur die voldoet aan de behoeften van deze tijd.

1. Herdenkingsruimte
2. Markt
3. Tuin
4. Zonnig verblijfsruimte
5. Schaduwrijk verblijfsruimte
6. Zonnig terras
7. Schaduwrijk terras
8. Vlonder
9. Haven
10. Recreatieve fontein

1. Carillon
2. Tuinstadhuis
3. Hotel
4. Jumbo/Action/Tanger
5. Winkelcentrum
6. Café-paviljoen
7. Waterpaviljoen

- Bestaande bomen
- Nieuwe bomen
- Nieuwe vaste planten
- Gras
- Grid
- Marktterrein
- Fietspad
- Vlonder

N

Plankaart optie 2

Het fietspad blijft op de Jan de Jonghkade, maar voordat het het plein opgaat, wordt het omgeleid naar het fietspad dat momenteel achter het blauwe hotel ligt. Deze optie beperkt de mogelijkheid van groen op de Jan de Jonghkade en laat de eventuele aanwezigheid van een fontein tussen het café-paviljoen en de Tienhovengracht niet toe.

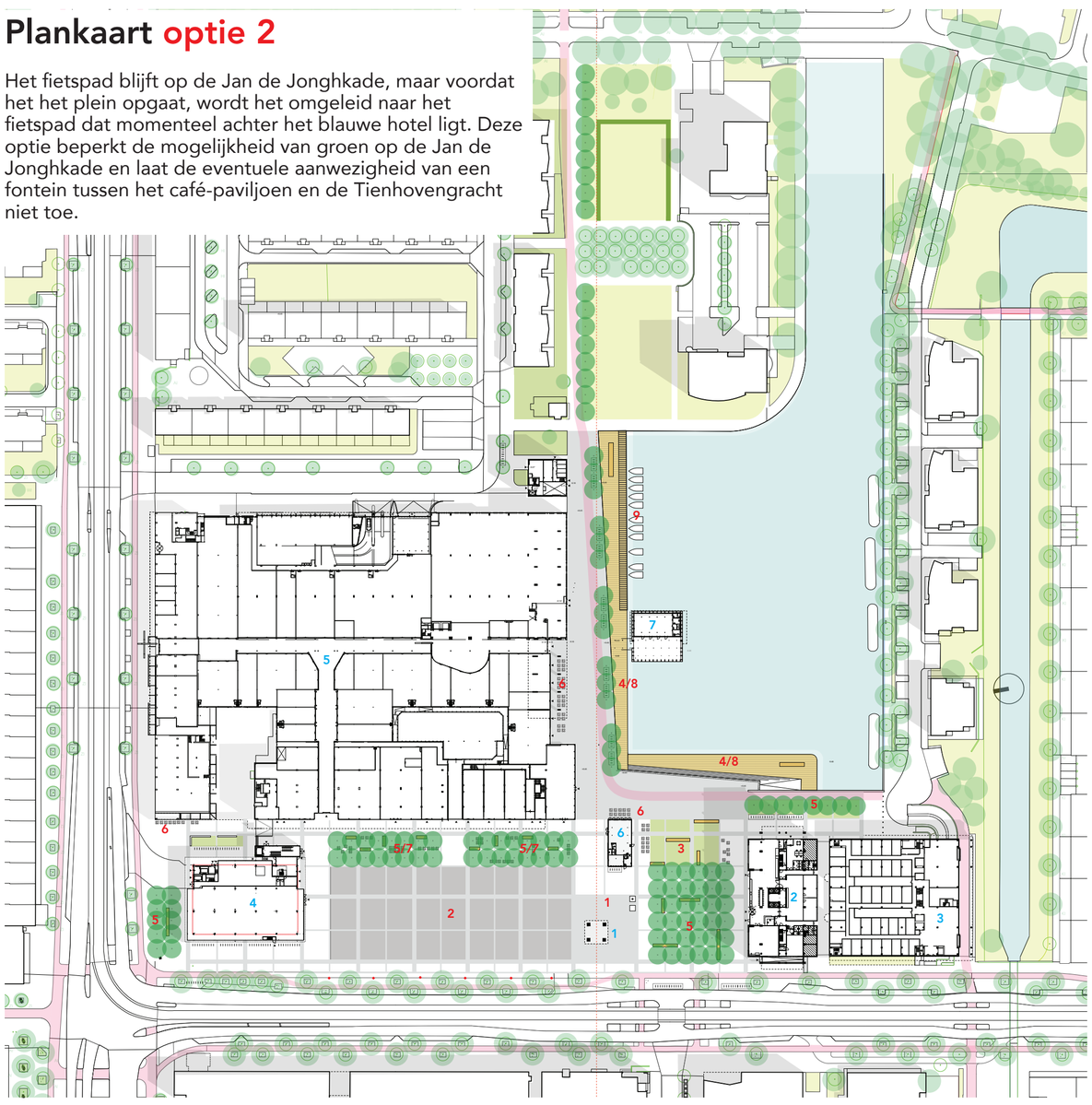

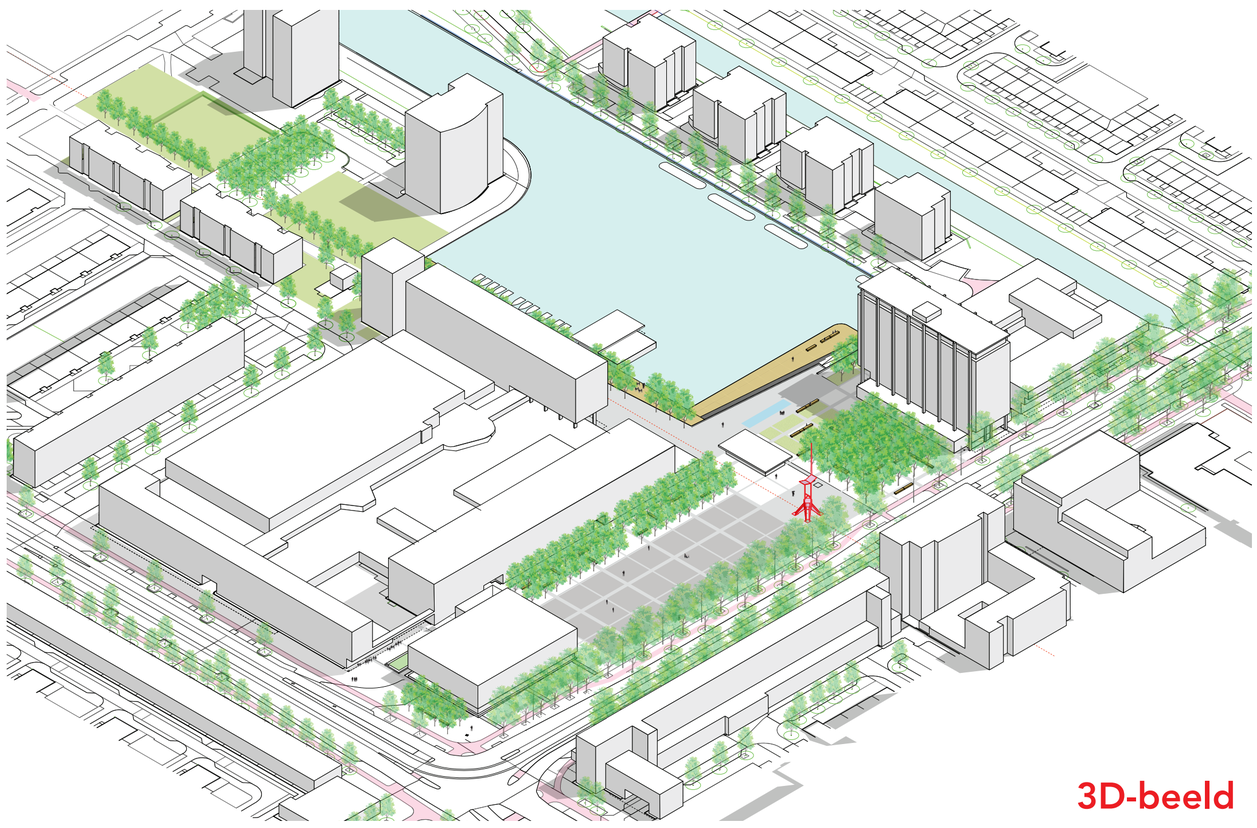

3D-beeld

Ontwerpprincipes van de schets

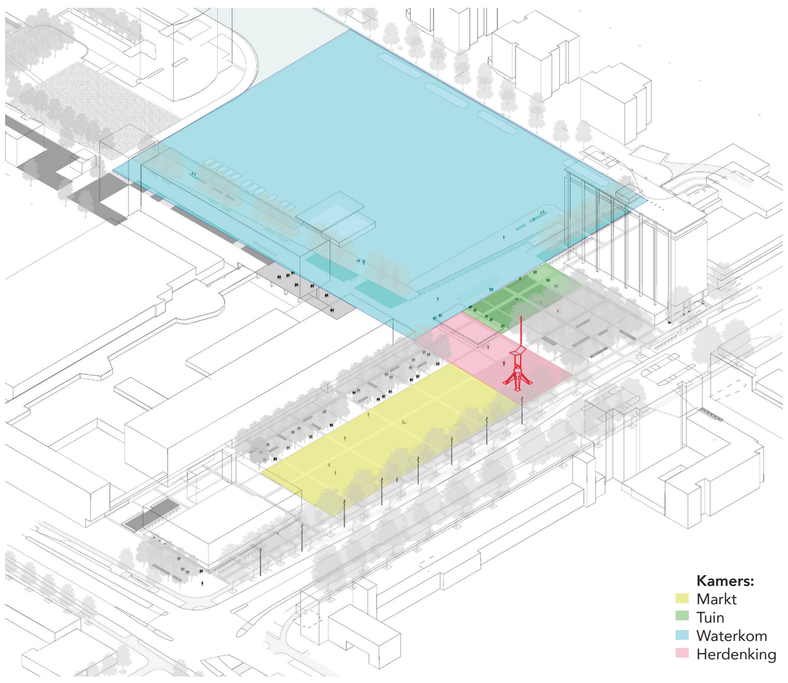

Concept van ruimtelijke kamers
Dit nieuwe ontwerp bestaat uit 4 kamers, elk uitgerust met een andere activiteit: markt (ruimte voor commerciële uitwisseling), tuin (ruimte voor bezinning en rust), waterkom (ruimte voor recreatieve activiteiten) en tussenruimte (ruimte voor herdenking). Deze laatste kamer (tussenruimte) dient als een articulerende ruimte tussen de andere kamers en het carillon wordt de articulerende en dominerende as van de ruimtelijke structuur: het referentiepunt.

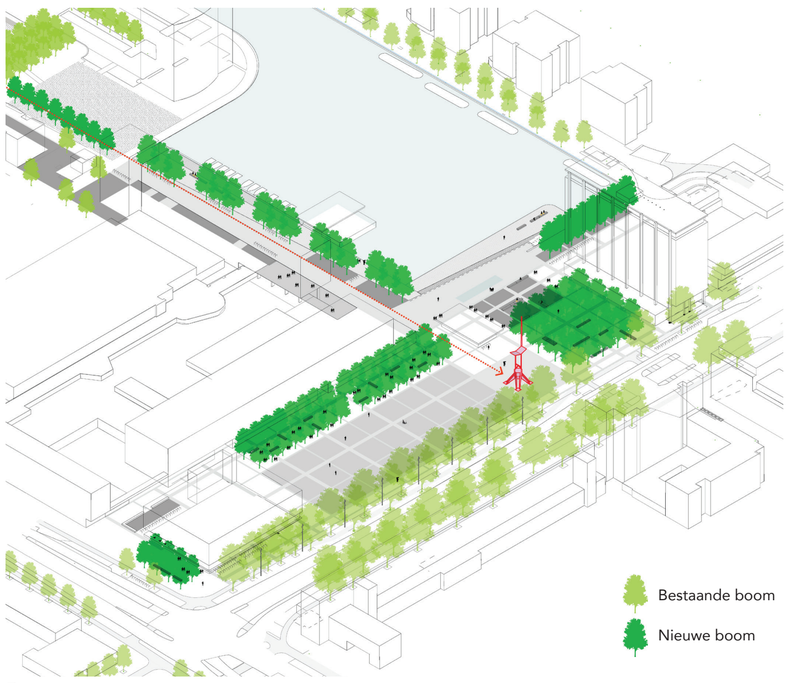

Bomen
Tussen het winkelcentrum en de markt worden twee blokken bomen geplant als buffer. Tussen het tuinstadhuis en het carillon komt een groot blok bomen dat de aanwezigheid van het carillon accentueert. Langs de Jan de Jonghkade wordt een bomenrij geplant, onderverdeeld in groepjes van drie bomen om de dwarse looproutes te markeren. Deze groepen bomen zijn zo uitgelijnd dat het zicht naar het carillon wordt geopend.

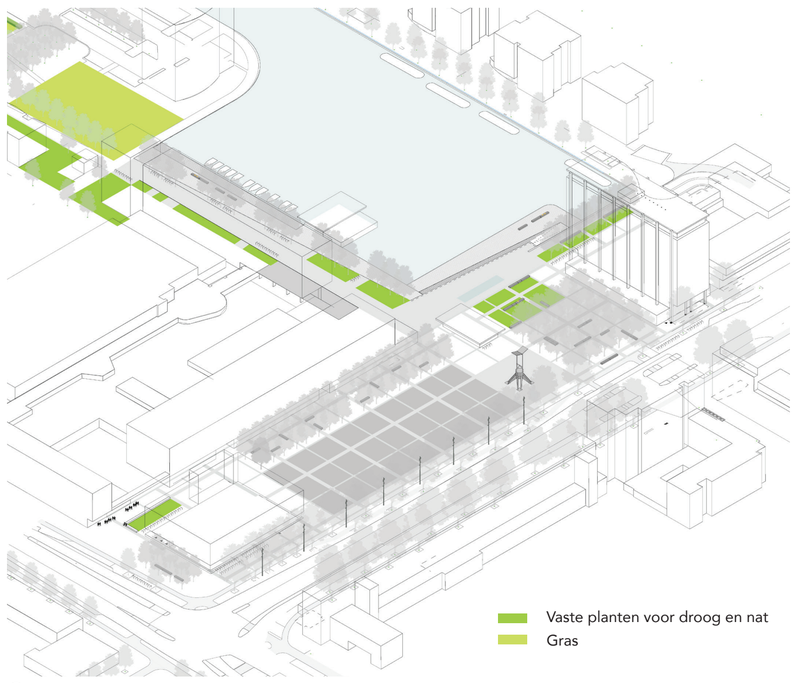

Groen
Het plein wordt vergroend. Op strategische plekken komen tuinen, zoals voor het Tuinstadhuis en langs de Jan de Jonghkade. Deze tuinen worden gecombineerd met verblijfs- en ontmoetingsplekken.

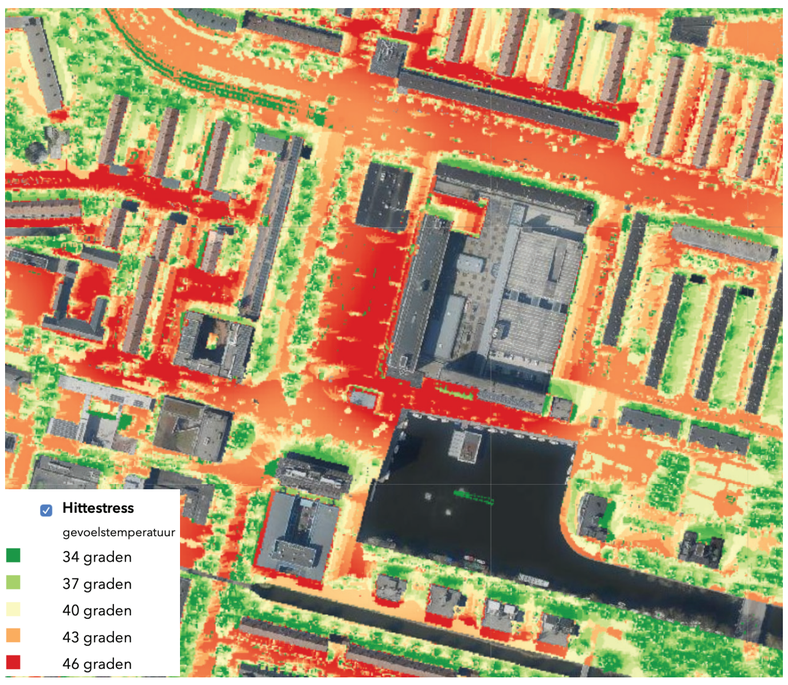

Op een warme zomerdag kan de gevoelstemperatuur op het plein oplopen tot 46 graden Celsius. Dit kan de gezondheid van mensen aantasten en zelfs dodelijk worden. Vooral voor degenen die tot kwetsbare groepen behoren: ouderen, kinderen of zieken.

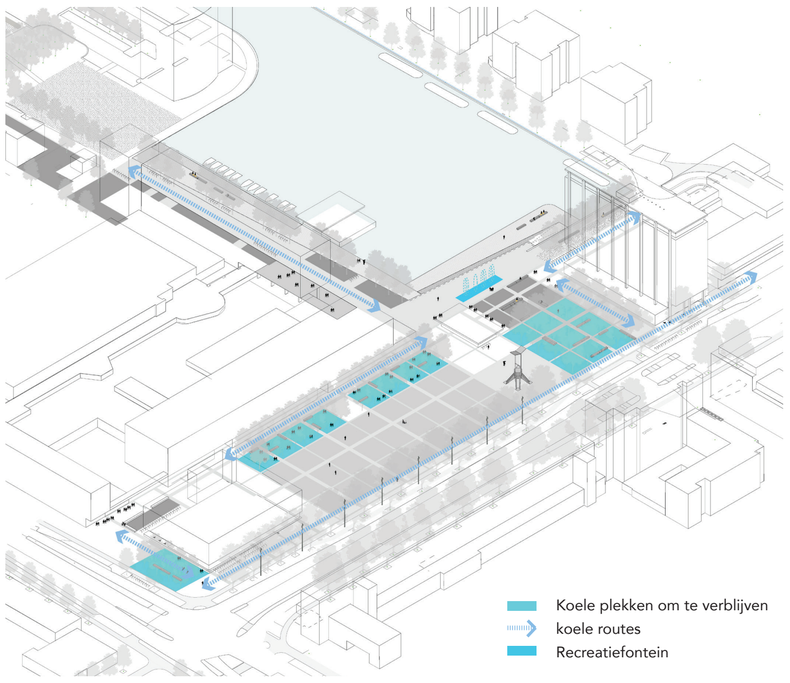

Maatregelen tegen hittestress:
1. Vergroening:
2. Creëer koele plekken om te verblijven
3. Maak koele routes
4. Recreatiefonteinen

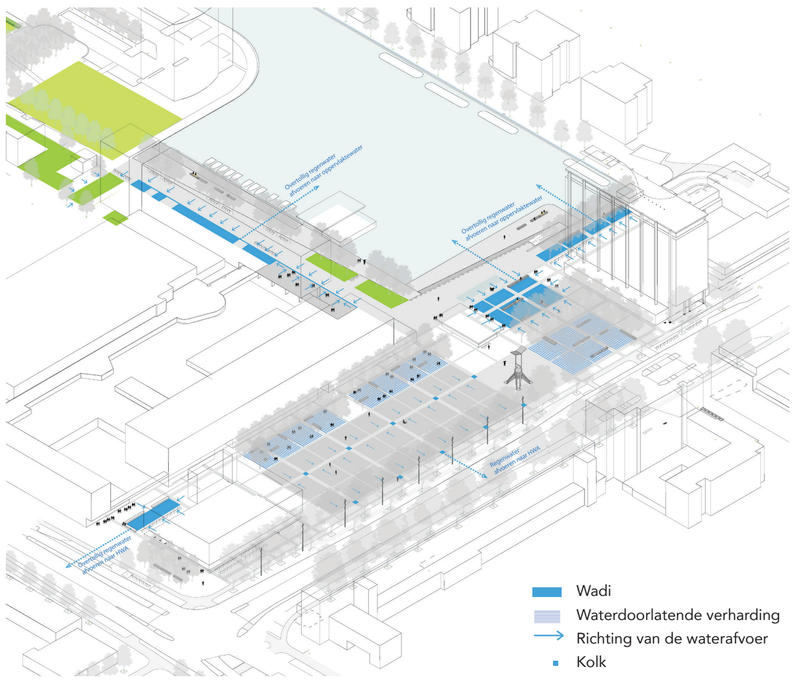

Maatregelen tegen wateroverlast:
Doordat de verharding met 30% wordt verminderd, kan een deel van het regenwater dat op het plein valt direct door de ondergrond worden opgenomen. Dit vermindert de druk op het riool en de overlast door de droogte van de grond.

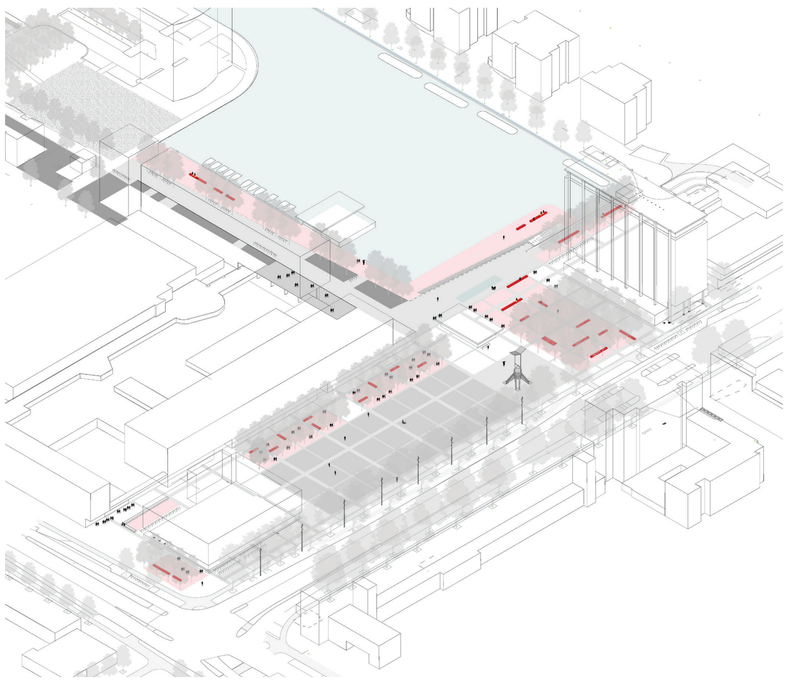

Verblijfsruimte:
Onder de boomgroepen komen verblijfsplekken met bankjes voor de bezoekers van het plein. Ook de Waterkom wordt versterkt als verblijfs- en ontmoetingsplek.

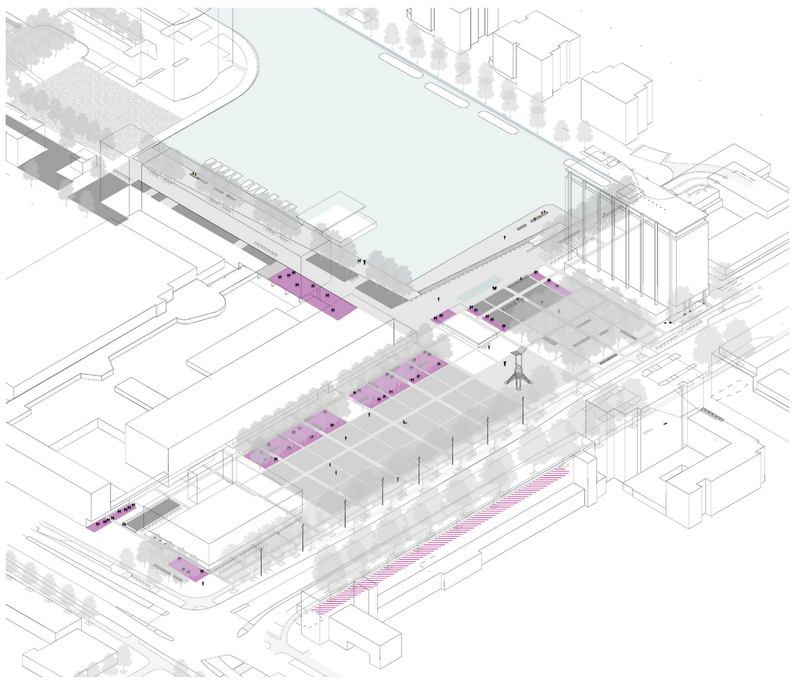

Terrasen
Het nieuwe ontwerp voorziet in de introductie van twee nieuwe gebieden voor terrassen; één gelegen tussen de markt en het winkelcentrum onder de aan te planten blokken bomen en een ander gelegen aan de Jan de Jonghkade direct bij de ingang van het winkelcentrum. Het terras van het café-paviljoen wordt gesitueerd aan de zijde van de nieuwe tuin en de Waterkom.

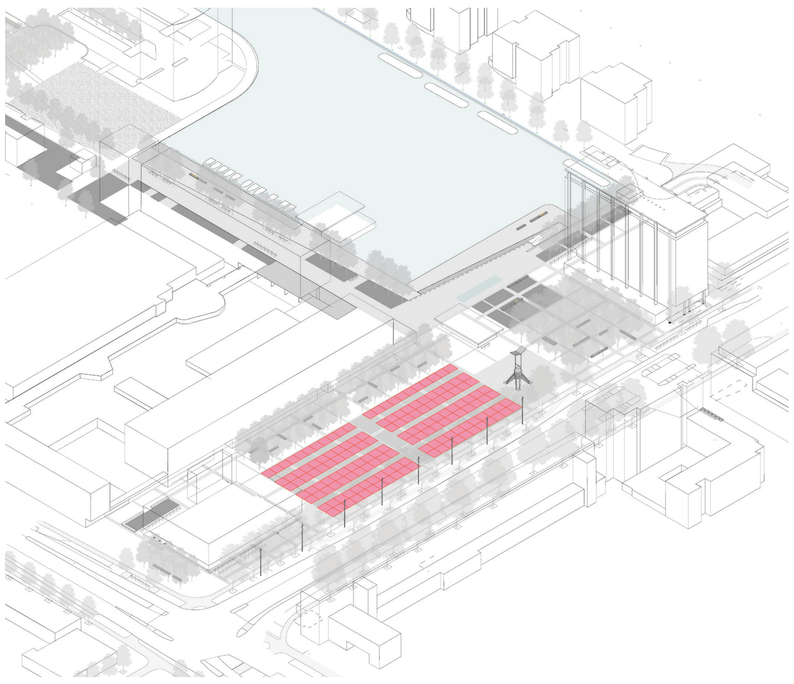

Markt
De 150 marktkramen worden efficiënt verdeeld, zodat er ruimte ontstaat voor bomen in combinatie met een verblijfs- en ontmoetingsplek tussen de markt en het winkelcentrum.

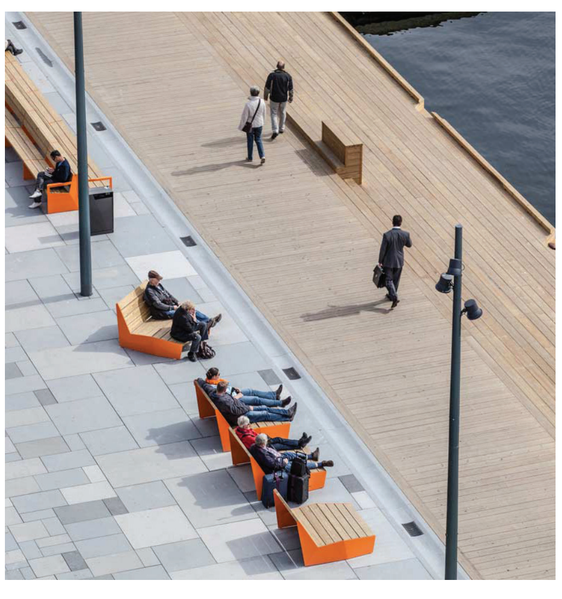

Marktlocatie

Gemeente Amsterdam

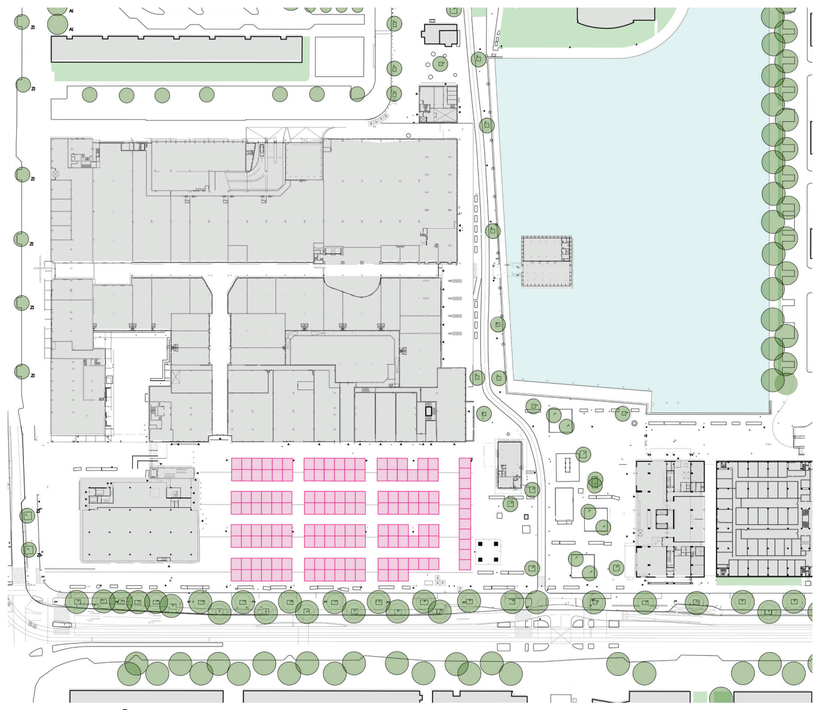

Bestaande situatie
Op dit moment neemt de markt een groot deel van het plein in beslag. De opstelling van de marktkramen is niet efficiënt en beslaat zones die ook gebruikt kunnen worden voor andere functies, zoals verblijfs- en ontmoetingsplekken, groen of logistieke oplossingen voor de markt zelf.

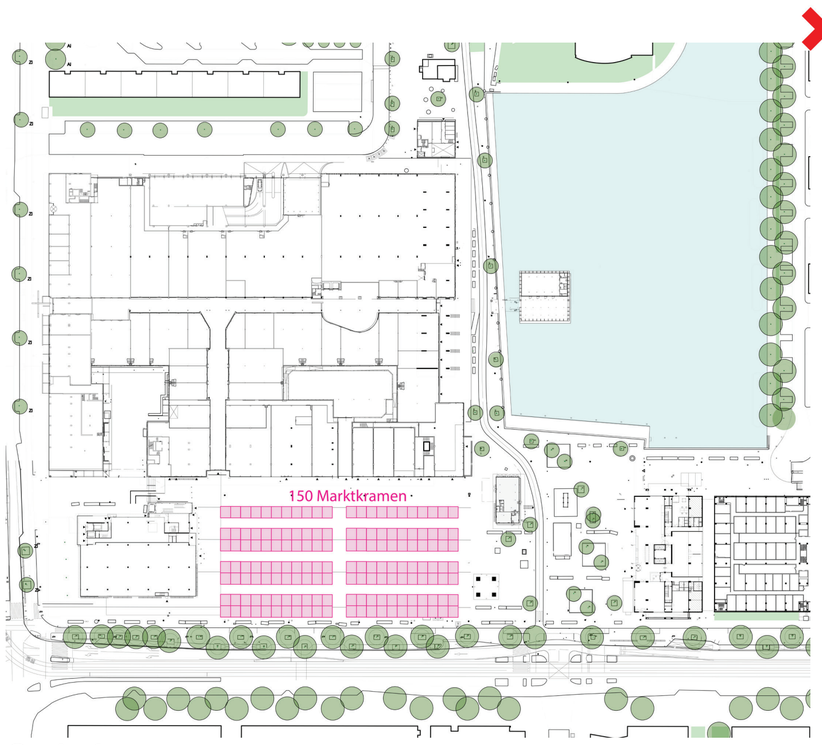

Optie 1
De markt blijft op zijn historische plek. De marktkramen worden efficiënt verdeeld, waardoor ruimte vrijkomt voor andere functies zoals verblijven, ontmoeten en groen.

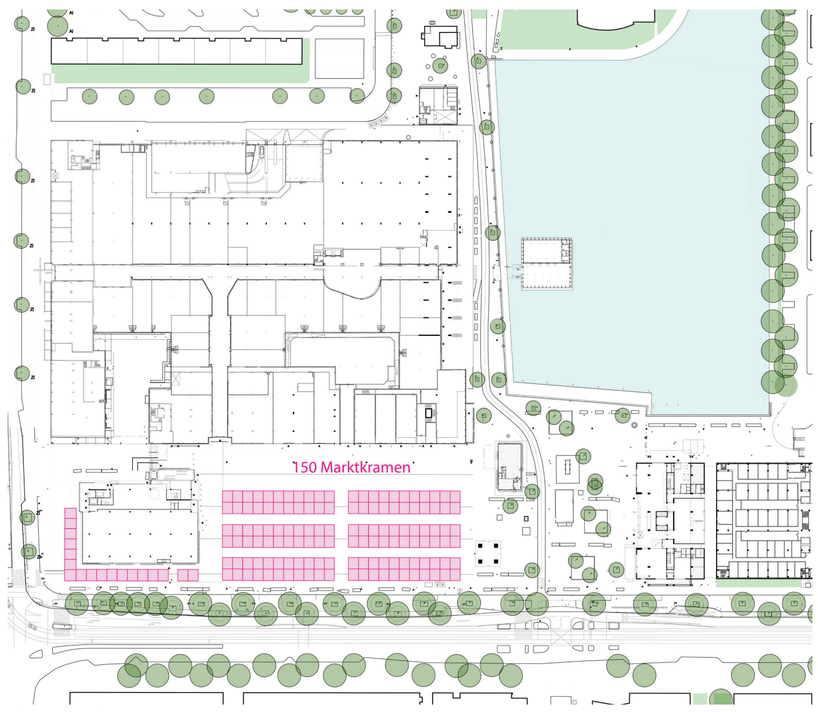

Optie 2
Een deel van de markt wordt verplaatst naar de zone rond het Jumbo-gebouw, zodat er meer ruimte vrijkomt in het centrale gebied voor nieuwe functies.

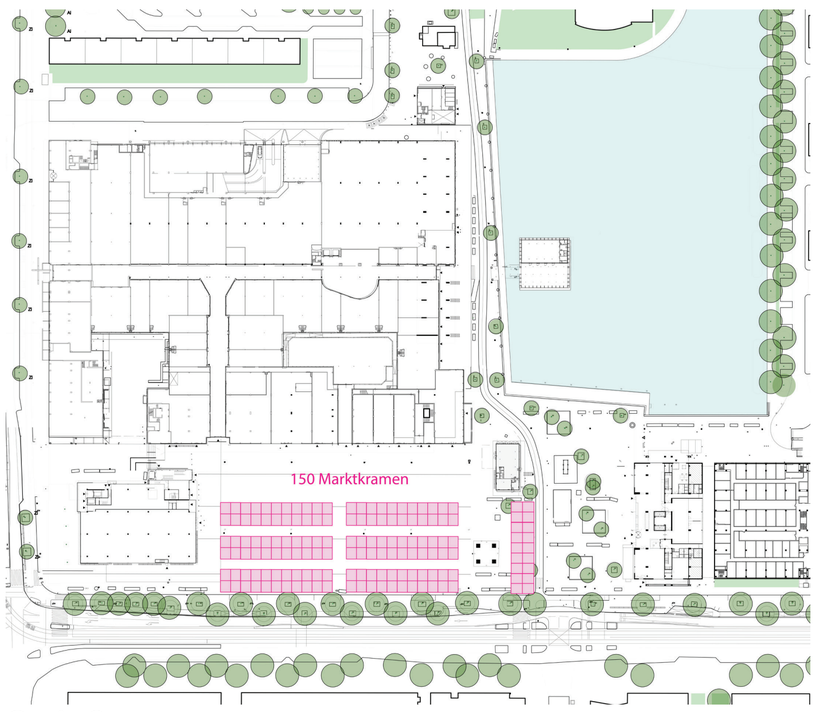

Optie 3
Het carillon wordt geïntegreerd in de markt. Een deel van de markt komt aan de andere zijde van het carillon.

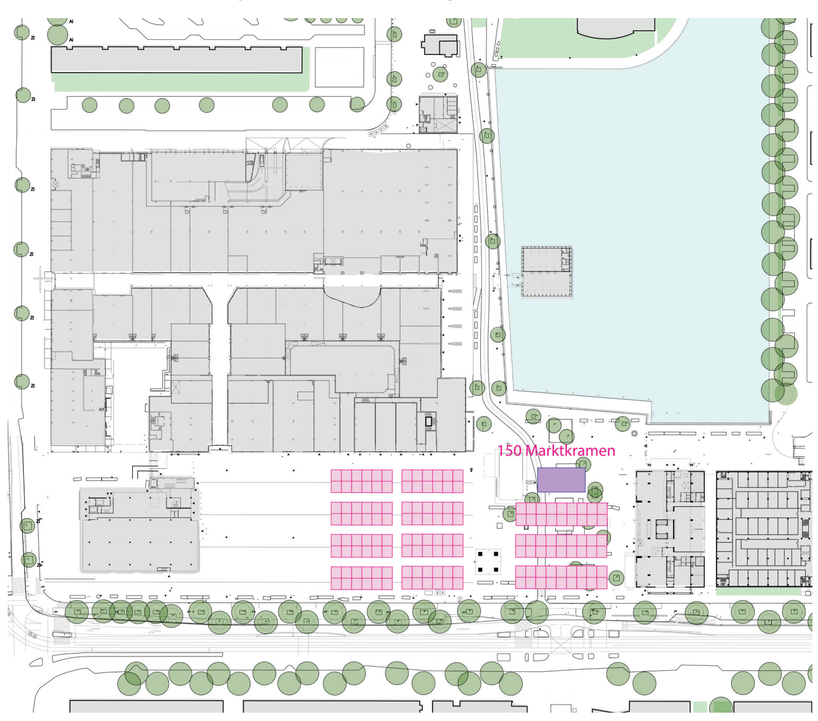

Optie 4
Een deel van de markt komt voor het Tuinstadhuis en het andere deel blijft op de oorspronkelijke locatie. Hierdoor ontstaat er een grote open ruimte tussen het Jumbo-gebouw en de markt, die kan worden ingevuld met andere functies en groen. Het paviljoen wordt verplaatst.

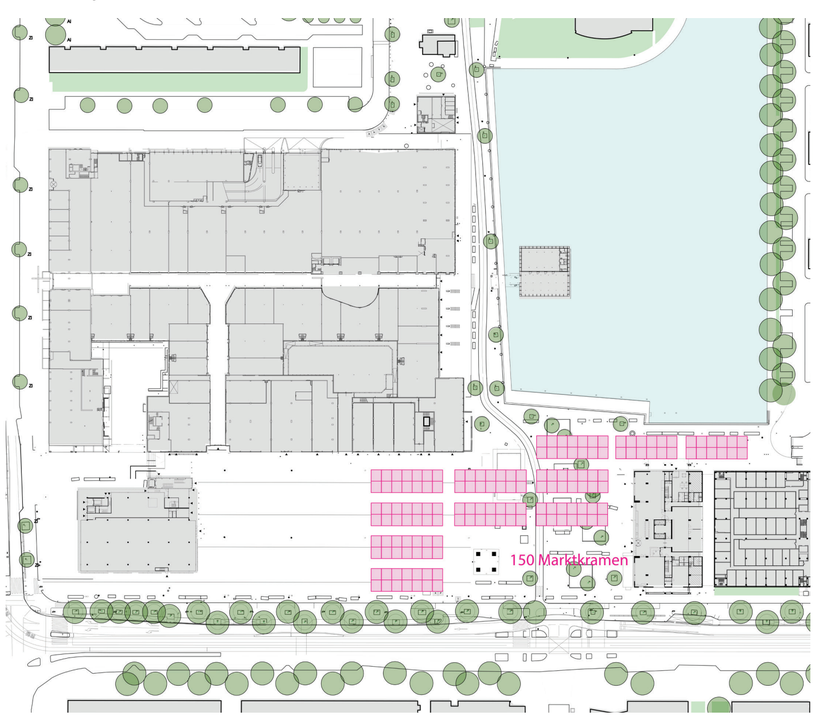

Optie 5
De markt breidt zich uit richting de Waterkom, waardoor er ruimte vrijkomt voor het Jumbo-gebouw. Het paviljoen wordt verplaatst.

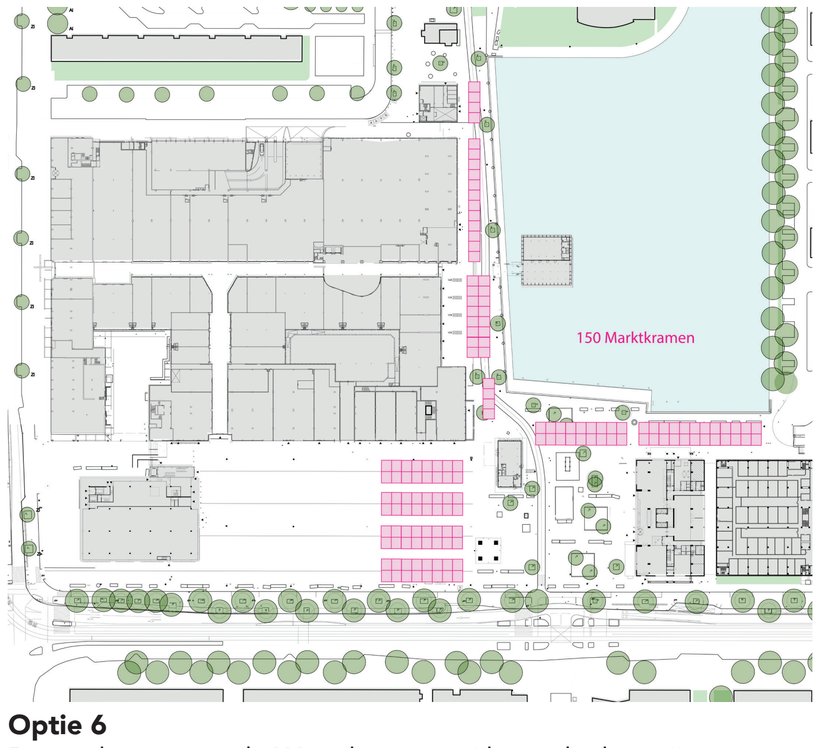

Optie 6
De markt omarmt de Waterkom, terwijl een deel op zijn oorspronkelijke plek blijft.

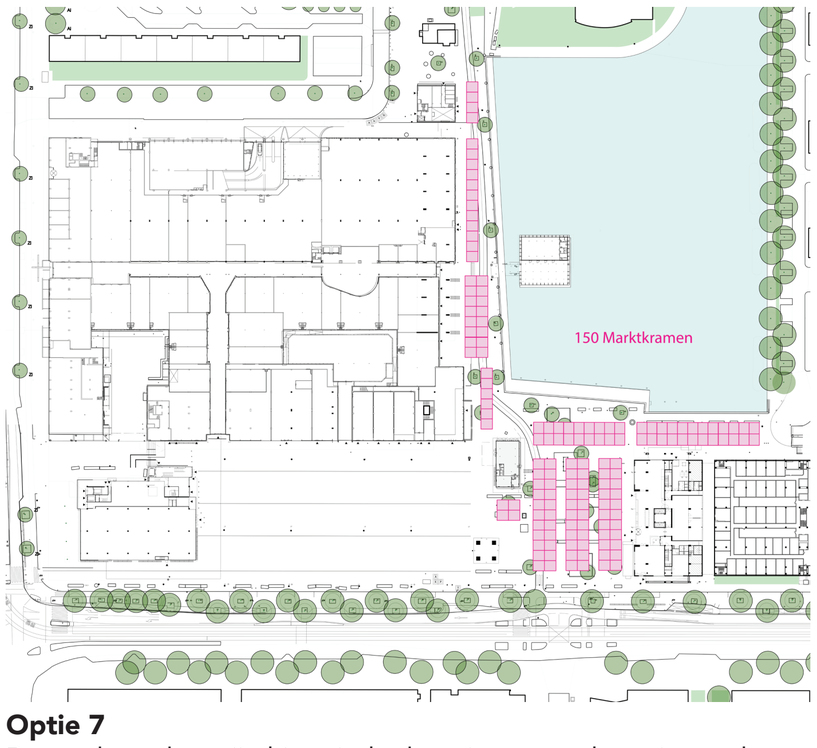

Optie 7
De markt verlaat zijn historische locatie en wordt gesitueerd langs de randen van de Waterkom en deels voor het Tuinstadhuis.

PILOT Plein 40-45

Gastvrije openbare ruimte

Op 17 & 18 april 2025 waren we op de markt. We hebben gepraat met ongeveer 60 vrouwen en meiden over hun ervaringen en wensen voor een nieuw Plein 40-45.

Wat wij hoorden op het plein:

ERVARINGEN EN WENSEN

- Het plein is voor velen een plek van ontmoeting en gezelligheid
- Vrouwen komen graag op het plein voor boodschappen en een praatje
- Meer zitgelegenheid zou het plein nog beter maken
- Extra zebrapad op Slotermeerlaan voor veilig oversteken
- Speelplekken voor kinderen (van verschillende leeftijden)
- Aan het water is een fijne plek om uit te rusten en te zitten
- Openbare toiletten missen

AANDACHTSPUNTEN

- In de avond kan het stil en verlaten zijn. Groepen mannen komen dan samen, en dat kan niet prettig voelen
- Terrassen Slotermeerlaan zorgen voor weinig ruimte voor voetgangers - sommige vrouwen voelen zich bekeken als ze hier langslopen, en vermijden daarom deze plek
- Steeg bij de Action wordt als onveilig ervaren (bedelaars en zwervers worden genoemd)
- Op zaterdag is het zo druk dat sommige vrouwen de markt mijden
- Fatbikes zorgen voor onveilige situaties

